

Tadqiqot.uz

XALQARO ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA

**SOHA LINGVISTIKASI: TILSHUNOSLIK
VA TIBBIYOT INTEGRATSIYASINING
MUAMMOLARI, YECHIMLARI HAMDA
ISTIQBOLLARI**

**10-NOYABR
2021**

BUXORO, UZBEKISTAN

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI
BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI

SOHA LINGVISTIKASI:
TILSHUNOSLIK VA TIBBIYOT
INTEGRATSIYASINING
MUAMMOLARI, YECHIMLARI
HAMDA ISTIQBOLLARI
mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya
materiallari

Buxoro, 10-noyabr, 2021-yil

© Tadqiqot.uz

**MINISTRY OF HIGHER AND SECONDARY SPECIAL
EDUCATION OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN**

BUKHARA STATE UNIVERSITY

**LINGUISTICS OF DIFFERENT
FIELDS:
PROBLEMS, SOLUTIONS AND
PROSPECTS OF LINGUISTICS
AND MEDICAL INTEGRATION**

**INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL
CONFERENCE**

Bukhara, November 10, 2021

**МИНИСТЕРСТВО ВЫСШЕГО И СРЕДНЕГО
СПЕЦИАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ
УЗБЕКИСТАН**

БУХАРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ

**ОТРАСЛЕВАЯ ЛИНГВИСТИКА:
ЗАДАЧИ, РЕШЕНИЯ И
ПЕРСПЕКТИВЫ
ЛИНГВИСТИКИ И
МЕДИЦИНСКОЙ ИНТЕГРАЦИИ**

**МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКАЯ
КОНФЕРЕНЦИЯ**

Бухара, 10 ноября 2021 г.

© Tadqiqot.uz

“Soha lingvistikasi: tilshunoslik va tibbiyot integratsiyasining muammolari, yechimlari hamda istiqbollari” mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari.–Buxoro: Tadqiqot.uz, 2021.

Buxoro davlat universiteti O`zbekiston Respublikasi oliy va o`rta maxsus ta`lim vazirligi, O`zbekiston Respublikasi innovatsion rivojlanish vazirligi, O`zbekiston Respublikasi sog`liqni saqlash vazirligi, O`zbekiston Respublikasi tadqiqot.uz. markazi, Buxoro davlat universitetining Pedagogika instituti bilan hamkorlikda “Soha lingvistikasi: tilshunoslik va tibbiyot integratsiyasining muammolari, yechimlari hamda istiqbollari” mavzusida xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya o`tkazdi.

O`zbek, rus, ingliz tillaridagi mazkur konferensiya materiallarida tilshunoslikda til, shaxs, jamiyat munosabatlari tadqiqi muammolari va innovatsion g`oyalar tizimini shakllantirish istiqbollari; o`zbek tili tibbiyot leksikografiyasi va terminologiyasini rivojlantirish ijtimoiy zaruriyat; tibbiyot ta`limida lingvokulturologiya va psixolingvistikaning ahamiyati hamda dolzarbligi; tibbiy birliklarning lingvopoetik tadqiqi; amaliy filologiyani rivojlantirish kabi mavzular doirasida mulohaza yuritilgan.

Mas`ul muharrir

**filologiya fanlari doktori,
professor Abuzalova M.Q.**

Taqrizchilar

**filologiya fanlari nomzodi,
dotsent Nazarova S.A.**

**filologiya fanlari nomzodi,
dotsent G`aybullayeva N.I.**

**tibbiyot fanlari doktori (PhD),
dotsent Ixtiyarova G.A.**

**To`plovchi va nashrga
tayyorlovchi**

**pedagogika fanlari nomzodi,
professor Yuldasheva D.N.**

Mazkur to`plamga kiritilgan maqolalar va tezislarning mazmuni, statistik ma`lumotlar hamda bildirilgan fikr hamda mulohazalarga mualliflarning o`zlari mas`uldirlar.

© Buxoro, Tadqiqot.uz, 2021

4. Шарапа А.А., Кожухова Н.Е. Особенности изучения медицинской терминологии на уроках русского языка как иностранного // Технологии обучения русскому языку как иностранному и диагностика речевого развития: материалы 19 Междунар. науч.-практ. конф. –Минск: БГМУ, 2017. С. 410-414.

5. Юлдашева Дилором Нигматовна. Особенности некоторых профессиональных фразеологизмов узбекского и английского языков. «Сўз санъати» халқаро журнали (ISSN: 2181-9297 DOI: 10.26739/2181-9297 www.tadqiqot.uz) –2021, 1-сон, 4-жилд. –В.:119-127. <https://tadqiqot.uz/index.php/art/article/view/446>

Shaxsni tavsiflovchi so‘z birikmalarining tibbiyotda qo‘llanilishi

Xojiyeva Maxfirat Yusupovna*

10.5281/zenodo.5685485

Annotatsiya. Ushbu maqolada shaxsni tavsiflovchi so‘z birikmalarining tibbiy nutqda qo‘llanilishi, xoslanishi, ularning lisoniy sintaktik imkoniyatlari va nutqiy xususiyatlari haqida fikr yuritilgan.

Kalit so‘zlar: *til, shaxs, nutq, so‘z birikmasi, tibbiyot*

Istiqboldagi vazifalardan kelib chiqib, o‘zbek tilining bir qancha yo‘nalishlar asosida rivojlanishi, mamlakatimiz ijtimoiy-siyosiy sohalarining barcha jabhalarida o‘zbek tili imkoniyatlaridan to‘liq foydalanish, tilimiz sofliğini saqlash, lug‘at tarkibini turli soha atamallari bilan boyitish, aholining, qolaversa, har bir soha vakillarining nutq savodxonligi va madaniyatini oshirish, tilshunoslikning boshqa sohalar bilan integratsiyasini takomillashtirish bugungi davr oldiga qo‘yilgan, yechimini kutayotgan ilmiy muammolar sirasiga kiradi.

Zamonaviy tilshunoslikda lingvomadaniyathunoslik, korpus lingvistikasi, tibbiy lingvistika sohalarida ko‘plab ilmiy va amaliy ahamiyatdagi tadqiqotlar amalga oshirilmoqda. Ammo yechimini kutayotgan muammolar ham oz emas. Tilning inson faoliyati bilan bog‘liq barcha sohalarida aloqa vositasi sifatida qo‘llanilishi, asosiysi, lisoniy vositalarning soha tiliga ixtisoslashuvini o‘rganishga doir masalalar fanda soha lingvistikasi tadqiqini kuchaytirdi. O‘zbek tilshunosligida soha lingvistikasining taraqqiyoti masalalari alohida mavzu bo‘lib, bu o‘rinda tibbiy lingvistika va uning tadqiqiga doir masalalar to‘g‘risida fikr yuritish maqsadga muvofiqdir. So‘nggi yillarda rivojlanishi jahonshumul ahamiyatdagi inson salomatligi, sog‘liqni saqlash tizimi muammolari bilan bog‘liq tibbiyot tilini omma tiliga yaqinlashtirish, tibbiy ilmiy istilohlarning jonli tildagi ifoda vositalarini topish, milliy tildagi muqobillari bilan almashtirish vazifalari dolzarblik kasb etgan. Tibbiy nutqda shaxsni tavsiflovchi so‘z birikmalarining qo‘llanilishini o‘rganish ham ayni vazifalar jumlasidan.

Ijtimoiy hayot sharoiti insonning yaratuvchanlik va bilimga yo‘naltirilgan faoliyati shaxslarning doimiy ravishda o‘zaro muloqotga kirishuvini taqozo etgan. Insoniy munosabatlarning asosini til belgilari orqali aloqaga, muloqotga kirishish tashkil etadi. Ana shu jihatdan tilning eng muhim aloqa vositasi sifatidagi kommunikativ qudrati, rivojlanish darajasi ko‘zga yaqqol tashlanadi. Til insonning

* Buxoro davlat universiteti o‘qituvchisi xojiyevamaxfirat8@gmail.com

benihoya ulkan boyligidir. Til tafakkur va bilishning muhim quroli hisoblanadi. Shunga ko‘ra, jamiyatda turli sohalar va tilshunoslik munosabatini o‘rganish, kommunikatsiya jarayonini to‘g‘ri belgilash, xizmat ko‘rsatuvchi va iste‘molchi orasida qulay sharoit yaratish, qolaversa, bir-birini to‘g‘ri anglashda o‘z ichki va tashqi imkoniyatini namoyon qiladi.

Har bir nutq alohidalikka xoslanganligi bilan ular lisonida bir umumiy qolipga birlashadi va lisoniy imkoniyatlar tilda turli vaziyatlarda xilma-xil voqelanadi. Chunonchi, bir lisoniy qolipdan chiqqan hosila nutqda bir xil shaklga teng bo‘lsa ham, foydalanish o‘rni va maqsadiga ko‘ra boshqa-boshqa mazmun kasb etadi. Shaxsni tavsiflovchi lug‘aviy-ma‘naviy guruhlar ichida shaxsning jinsi, millati, qarindoshlik, yaqinlik munosabati, ijtimoiy mavqeyiga ko‘ra tasnifi fanimizda shaxs otlarini leksik mikrotizim sifatida o‘rganish natijasidir.

Shu bilan birga, nutq jarayonida shaxsni jinsi, kasbi, millati, yaqinlik munosabatiga ko‘ra tavsiflovchi ot leksemalarining sintaktik aloqasidan hosil bo‘luvchi so‘z birikmalarining yuzaga chiqishi kuzatiladiki, bu shaxs tushunchasi va uning muayyan xususiyatlari sintaktik birliklarda namoyon bo‘lishini ko‘rsatadi.

Masalan, *hamshira qiz, akusher ginekolog, ayol shifokor, qozoq hamshira, tabib chol, olim shifokor, endokrinolog shifokor, do‘xtir xotin, tabib buva* kabi ko‘plab so‘z birikmalari shaxsning muayyan kasb, jins, millatga mansubligi va yaqinlik munosabatiga ko‘ra xususiyatlarini ifodalashga xizmat qiladi. Bu nutqiy sintaktik birliklar kommunikativ jarayonda shaxsga tegishli ayni xususiyatlarni aniqlashtirish ehtiyoji tufayli yuzaga keladi va shaxs nomlari, ya‘ni shaxs semali leksik birliklar kabi atash vazifasini bajaradi. Ammo leksik birlikdan farqli ravishda shaxs haqidagi ma‘lumotni aniqroq ifodalaydi. Shuning uchun ham nutqda leksik birlik emas, balki sintaktik birlikka, ya‘ni so‘z birikmasiga ehtiyoj seziladi.

Quyidagi misollar so‘z birikmalarining vazifasini yaqqol ko‘rsatadi.

– U ustidan bir kishi tepganday sapchib tushdi. Yon-veridan noma‘lum qo‘llar qitiqlayotgan kabi silkina boshladi. Dod soldi bemor bola. *Hamshira qiz* o‘zini eshikka urdi. Koridordagi ota esa o‘zini ichkariga urdi. Vrach stol qiyasiga suyandi. [Холмирзаев, 2003:70]

Maktab sport zali go‘yoki ulkan poliklinika tusini olgan. O‘nlab tor soha mutaxassislari – *akusher ginekolog, jarroh, endokrinolog, kardiolog, nevroptolog, okulist, onkolog, revmotolog, gematologlar* qabuliga yuzlab ayollar navbatga turishgan. [<http://shifokorvahayot.uz>]

– Ota kasalxona yo‘lagida to‘lg‘oq tutgan ayoldek yuripti. Olti yashar o‘g‘li operatsiya xonasida, stolda. Oyoq-qo‘li stol qanotlariga chandib bog‘langan. Ko‘richagi tutgan. Uchinchi tutishi. Hamshira bo‘zarib bolaning oyoq tomonida turlipti. *Navbatchi vrach* o‘tkir pichog‘ini olib bolaning ochiq qorni ustiga engashdi. [Холмирзаев, 2003:70]

– Asadbek hovliga chiqishi bilan boloxonadagi yigit derazadan qaradi. Asadbek qo‘li bilan imlagach, bir necha soniyada qarshisida paydo bo‘ldi.

– Do‘xtir topib kel. *Xotin do‘xtir* bo‘lsin. Mahdum akangni top.

– Shunday dedi-yu, burilib qizi yotgan xona tomon yurdi. [Тоҳир Малик, 1995:40]

– Avval qaddini ko‘tarib o‘tirdi. So‘ng turib dahlizga chiqdi. *O‘zbek hamshira* o‘rnida barvasta, yonog‘iga tukli xoli bor ayol katta daftarga nimadir yozib o‘tirardi. [Тоҳир Малик, 1995:316]

– *Tabib chol* asli bu yerlik emas. Yigirmanchi yillarda jamiyat vasvasaga tushib, “qama-qama”, “quloq-quloq” degan kasalga uchragan damlarda bu balo ofati ularni uylaridan haydab chiqarib, shu yerga haydab kelgan edi. [Тоҳир Малик, 1995:26]

– Bir kuyunchak *do‘xtir akamiz* borlar. Hamma yozuvlarni o‘zbekchalashtirib chiqqanlar. “Reanimatsiya”ni shunaqa tarjima qilibdilar. Ko‘pchilikka g‘alati tuyulyapti. [Тоҳир Малик, 1995:160]

– Chap qo‘lim tayoqdek qotirib bog‘lab tashlangan edi. *Tabib buva* taxtakachlab qo‘yganini tushundim. Qo‘limni ko‘targan edim, og‘ridi-ku, ammo ko‘nglim behuzur bo‘lmadi. [Hoshimov, 2019:30]

Nutqiy voqelik nutq vaziyati, shaxs omili, kommunikativ maqsad talablariga ko‘ra, *hamshira qiz, akusher ginekolog, navbatchi vrach, xotin do‘xtir (doktor), o‘zbek hamshira, tabib chol, do‘xtir (doktor) aka, tabib buva* kabi so‘z birikmalari hosil bo‘lganligidan dalolat beradi. Mazkur nutqiy hosilalar substansial tahlil asosida aniqlangan [O_{sh}~O_{sh}] qurilmali so‘z birikmalari bo‘lib, tobe va hokim a‘zolari shaxs otlaridan tashkil topgan. Birikmalardagi tobe a‘zo lug‘aviy asoslari (hamshira, akusher navbatchi, xotin, o‘zbek, tabib, do‘xtir (doktor)) ham, shuningdek, hokim a‘zo lug‘aviy asoslari (*qiz, ginekolog, vrach, do‘xtir (doktor), hamshira, chol, aka, buva*) ham buni tasdiqlaydi. Bu otlar so‘z birikmalarining muayyan turini belgilash barobarida har bir nutqiy hosilada shaxsning kasbi, yoshi, jinsi, millati, vazifasi bilan aloqador ma‘lum bir xususiyatini alohida-alohida ifodalaydi. Umuman, [O_{sh}~O_{sh}] qurilmali so‘z birikmalari shaxsning tibbiyotga aloqadorligini izohlashga xoslanganligi kuzatiladi. Shaxsni u yoki bu jihatdan tavsiflash ehtiyoji jonli tilda ham, tibbiyot tilida ham shaxs otlari, shu bilan birga, ularning birikuvini umumlashtiruvchi [O_{sh} ~ O_{sh}]=SB lisoniy sintaktik qolipidan foydalanishni taqozo qiladi. Yuqorida keltirilgan *hamshira qiz, akusher ginekolog, navbatchi vrach, xotin do‘xtir (doktor), o‘zbek hamshira, tabib chol, do‘xtir (doktor) aka, tabib buva* birikmalari buning dalili bo‘lib, nutqda [O_{sh} ~ O_{sh}]=SB lisoniy sintaktik qolipi asosida yuzaga chiqqan.

Bu esa nutqda shaxsning muayyan sotsial qatlamga oidligi tibbiyotga mansublik belgilari asosida farqlanishini aniqlashtirish ehtiyoji tug‘ilganda til sathida leksemalar kabi tayyor [O_{sh}~O_{sh}]=SB lisoniy sintaktik qolipidan foydalanish imkoniyati mavjudligidan darak beradi. Zero, [O_{sh} ~ O_{sh}]=SB qolipi til sathida shaxsni tavsiflovchi so‘z birikmalarining lisoniy qurilishini umumlashtiruvchi sintaktik birlik hisoblanadi. Shunga ko‘ra, bu qolip nutqda shaxsning muayyan xususiyatini tavsiflovchi so‘z birikmalarini voqelashtira oladi. [Назарова, 215: 91] Demak, bu turdagi so‘z birikmalari tibbiyotda turli nutqiy vaziyatlarda qo‘llanilib, kommunikant (shaxs) haqidagi ma‘lumotni aniqlashtirib beradi. Shuningdek, adresatga vaziyatni to‘g‘ri baholash, axborotni to‘g‘ri yetkazish va qabul qilish imkonini beradi.

Sistemaviy tadqiqning asosiy tahlil usuli oddiy (formal) mantiq emas, balki dialektik mantiqdir. [Неъматов, Расулов, 1995:10] Shunday ekan, lisoniy sintaktik qolipning umumiy sintaktik shakli, ya‘ni bu til birligining shakliy tomoni sifatida

ajratilgan [O_{sh}~O_{sh}] qismi dialektik jihatdan nisbiy muayyan deb qaralishi lozim. Shakliy tomonning muayyanligi uning nutqiy, moddiy voqelanishida yorqin namoyon bo‘ladi. Zero, bu shakliy tomonning moddiylashuvi – nutqiy voqelanishi o‘nlab xususiy shakllar (xususiy sintaktik qoliplar) va minglab shaxsni tavsiflovchi muayyan so‘z birikmalari orqali ko‘zga tashlanadi. Gap so‘z birikmalari qurilish qoliplarining lisoniy va nutqiy tomoni haqida borar ekan, lisoniy sintaktik qolip shakl va mazmun tomonlarining munosabatidan iboratligini, o‘z navbatida, lisoniy sintaktik qolip so‘z birikmalarining ichki tomoni, ya’ni sintaktik qurilishiga xos xususiyatlarini o‘zida mujassamlashtirganligini ta’kidlash zarur.

Shaxsni tavsiflovchi so‘z birikmalarining lisoniy sintaktik qurilishini tahlil qilish natijasida aytish mumkinki, barcha so‘z birikmalari, jumladan, shaxs tavsifi berilgan tibbiy birikmalar ham til birliklari bo‘lib, ularning lisoniy qurilishini umumlashtiruvchi sintaktik qoliplar, ya’ni so‘z birikmasi lisoniy sintaktik qoliplari lisoniy birliklar maqomida turadi. So‘z birikmasi lisoniy sintaktik qoliplari yuzaga chiqaradigan muayyan so‘z birikmalari esa nutqiy birliklar sanaladi.

So‘z birikmasi til birligi sifatida lisoniy, ya’ni muayyan sintaktik qurilish umumiyliги va nutqiy, ya’ni bevosita kuzatishda berilganligi bilan bog‘liq tomonlarning ziddiyatli munosabatidan iboratligi yuqoridagi xulosani mustahkamlaydi. Ayni paytda, [O_{sh}~O_{sh}] ning umumiyliги mutlaq, chunki bu umumiylik nutqda voqelangan millionlab so‘z birikmalarida takrorlanuvchi moddiy tomondan ajratib olingan. Ushbu umumiylikning mutlaqligi shundan iboratki, [O_{sh}~O_{sh}] umumiyliги yangi-yangi so‘z birikmalarida takrorlanib, cheklanmagan miqdorda voqelana oladi.

Umuman, substansial tilshunoslikda lison-nutq farqlanishiga izchil amal qilinganligi sababli lisoniy sintaktik qolipda “umumiy shakl” va “xususiy shakl” tushunchalari farqlanadi. Tobe va hokim a’zolari shaxs otlaridan tuzilgan so‘z birikmalari ham ta’kidlab o‘tilganidek, shaxsni u yoki bu jihatdan tavsiflashga xizmat qiladi. Til sathida shaxsni atash, nomlash vazifasiga xoslangan so‘z birikmalarining umumiy lisoniy shakli [O_{sh}~O_{sh}] bo‘lib, nutqda, shu jumladan, tibbiy nutqda ham shaxsni tavsiflovchi xilma-xil nutqiy hosilalarda moddiylashadi. Nutqda yuzaga chiquvchi “shaxsni tavsiflash” ma’nosi ushbu lisoniy qolip mazmunini belgilaydi.

Shunday ekan, [O_{sh} ~ O_{sh}]=SB qolipi o‘zbek tilida shaxsni tavsiflovchi so‘z birikmalarining umumiy lisoniy qolipi sifatida so‘z birikmasi qoliplari tizimidan o‘rin oladi. O‘zbek tili lisoniy sintaktik sathida shaxsni tavsiflovchi so‘z birikmalari ma’noviy tipini hosil qiluvchi, shuningdek, mazkur nutqiy sintaktik birliklarning lisoniy sintaktik qurilishini yuksak darajada umumlashtiruvchi lisoniy sintaktik birlik mavqeyiga ega bo‘ladi.

Adabiyotlar:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Мамлакатимизда ўзбек тилини янада ривожлантириш ва тил сиёсатини такомиллаштириш чоратadbirlari тўғрисида”ги ПФ-6084-сонли Фармони. 2020 йил 20 октябрь. <https://lex.uz/docs/5058351>

2. Назарова С.А. Сўз бирикмаси синтаксиси субстанциал талқинда. –Т.: Фан, 2015. – 112 б.

3. Неъматов Х., Расулов Р. Ўзбек тили систем лексикологияси асослари. –Т.: Ўқитувчи, 1995. –128 б.
4. Хojiyeva M. Shaxsni tavsiflovchi so‘z birikmalari va assesment metodi. Oriental Renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences. volume 1 | issue7 issn 2181-1784 August 2021.
5. Хojiyeva M.Y., Yoqubova Sh.Y. Language and speech expression of personal descriptions.TJE –Tematics journal of Education. ISSN : 2249-9822.Vol-5-Issue-1- January-2021.

Tibbiy matnlarda obyektli birikmalarning voqelanishi

Yokubova Shaxnoza Yusufvna *

10.5281/zenodo.5685487

Annotatsiya. Ushbu maqolada o‘zbek tilida so‘z birikmalarining muayyan turi –tarkibidagi tobe a‘zosi kelishik qo‘shimchalari bilan shakllangan otlar hamda hokim a‘zosi fe‘l turkumiga oid so‘zlar bilan ifodalanuvchi obyektli birikmalarning tibbiy matnlarda voqelanishi xususida fikr yuritilgan.

Kalit so‘zlar: *so‘z birikmasi, obyektli birikma, formal sintaksis, fe‘lli birikma, soha lingvistikasi, tibbiy nutq, sintaktik qolip*

Tafakkuridagi fikrlarini o‘z milliyligini aks ettira olgan ona tilida erkin bayon etish baxtini o‘zbek xalqi, mana 32 yildirki, tuyib yashamoqda. O‘zbek tiliga Davlat tili maqomining berilishi, “Davlat tili to‘g‘risida”gi Qonunning qabul qilinishi, “O‘zbek tilining Davlat tili sifatidagi nufuzi va mavqeyini tubdan oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Farmonning qabul qilinishi o‘zbek tiliga bo‘lgan e‘tiborning yuksak darajada ekanligining, ona tilimizning davlat tili maqomidagi ijtimoiy nufuzi oshayotganining nishonasidir. Bu yo‘nalishda qaror va farmonlarning qabul qilinishi ona tilimizning barcha sohalarda davlat tili sifatida keng qo‘llanishiga erishishdan iboratdir.

Barcha sohalarda bo‘lgani kabi tibbiyot sohasida hamda millat tilining imkoniyatlaridan keng foydalangan holda o‘zbek tilining lisoniy qonuniyatlari asosida soha lingvistikasini, ya‘ni tibbiyot va tilshunoslik to‘qnashgan nuqtada shakllangan o‘zbek tibbiy lingvistikasini o‘rganish hozirgi kundagi dolzarb vazifalardan biridir.

Formal sintaksisda so‘z birikmalarining boshqaruvli birikmalar ichida fe‘l boshqaruviga tegishli birikmalar sifatida o‘rganilgan turi mavjud [5;6;1]. “O‘zbek tili grammatikasi”da “fe‘l boshqaruvida fe‘l hokim mucha vazifasida keladi, ergash mucha esa ot va otlashgan boshqa turkumdagi so‘zlardan bo‘ladi, boshqaruv yo‘li bilan birikkan konstruksiyalardan tobe mucha kelishik formalarida yoki ko‘makchi olgan so‘zlar bilan birga bosh so‘zga bog‘lanib, birikmaning komponenti sifatida qo‘llanadi: kitobdan yozmoq, mashinada kelmoq, qalam bilan yozmoq, kabi misollarda harakat va obyekt munosabati ifodalangan” deb izoh beriladi [5;65]. Keltirilgan misollar “sintaktik funksiyasi e‘tibori bilan obyektli birikmalar gruppasiga kirishi kerak” deb uqtiriladi tilimiz grammatikasining akademik nashrida [5;65]. Ammo tavsiflangan mazkur birikmalar “obyektli birikmalar” deb alohida nomlanmaganligi “O‘zbek tili grammatikasi”da so‘z birikmalarining bu turi

* BuxDU o‘zbek tilshunosligi kafedrasi o‘qituvchisi yokubovashaxnoza@gmail.com

МУНДАРИЖА

Rasmiy ochilish. Tabriklar		
<i>Hamidov O.H.</i>	<i>Rasmiy ochilish</i>	6
<i>Inoyatov A.Sh.</i>	<i>Tibbiyot va til mushtarakligi</i>	8
<i>Daminov M.I.</i>	<i>Til va madaniyat</i>	9
<i>Qahhorov O.S.</i>	<i>Davlat tili - millatning tirik nafasi</i>	10
<i>Xuseynova A.A.</i>	<i>Soha lingvistikasini rivojlantirish – davr talabi</i>	11
<i>Aslonova E.S.</i>	<i>Государственный язык – неотъемлемая часть духовной национальной культуры государства</i>	12
Yalpi majlis ma’ruzalari		
<i>Mengliyev B.R.</i>	<i>Tilshunoslik samara bersin.</i>	15
<i>Abuzalova M.Q.</i>	<i>Lingvistika va tibbiyot hamkorligi ijtimoiy zarurat sifatida</i>	17
<i>Чудакова В.П.</i>	<i>Психология пациента и этика врача</i>	22
<i>Ixtiyarova G.A.</i>	<i>Ginekologik kasallikni ifodalovchi tibbiy terminlar talqini</i>	25
<i>Мўратбек В.Қ.</i>	<i>Professor Q.Jўbanov уеңбектериндеги сөзтаңым негиздері (Q.Jўbanov сөзтаңымындаг ‘ы лексикология мәселелері)</i>	27
<i>Adilova S.A.</i>	<i>Tilshunoslik va tibbiyot integratsiyasi (AQSHdagi ayrim universitetlar misolida)</i>	36
<i>Rajabov D.Z.</i>	<i>O‘zbek tilini tadqiq etishda yangicha yondashuvlar</i>	40
1-sho‘ba. Tilshunoslikda til, shaxs, jamiyat munosabatlari tadqiqi muammolari va innovatsion g‘oyalar tizimini shakllantirish istiqbollari		
<i>Ahmedov B.Y.</i>	<i>Rus va o‘zbek tillarida so‘zlarning o‘zaro tobe bog‘lanishi: boshqaruv kategoriyasi</i>	42
<i>Akhmedov A.R. Po‘latova S.M.</i>	<i>O‘zbek shevalarini lingvo-geografik xaritalashtirish</i>	46
<i>Adizova N.I.</i>	<i>Leksik birliklarning milliy o‘zlik ruhini ifodalashdagi roli (Erkin Vohidov dostonlari asosida)</i>	50
<i>Elova D.Q.</i>	<i>O‘zbek tili milliy korpusi uchun so‘zlashuv uslubiga xos so‘zlarni teglash masalasig oid</i>	55
<i>Fayazova D.S.</i>	<i>Methodological approach in teaching process</i>	61
<i>Fayazova D.S. Shirinboyeva B.M.</i>	<i>Empowering languageskills through modern methods</i>	65
<i>Jo‘rayeva D.R. Qo‘shayeva N.E.</i>	<i>O‘quvchilar va aholi imloviy savodxonligini rivojlantirishning dolzarb masalalari</i>	68
<i>Kurbonov A.M.</i>	<i>Tasks of effective use of the uzbek language</i>	71
<i>Mengliyev B.R. Hamroyeva Sh.M. Elova D.Q.</i>	<i>Qirg‘iz va yoqut tili avtomatik morfoligik tahlil vositalari tajribasidan</i>	75
<i>Muxtorov E.M.</i>	<i>Vrach kasbiy mahorati tuzilmasida kommunikativ kompetentlikning o‘rni</i>	79
<i>Мўратбек Б.Қ. Саламат Э.С.</i>	<i>Этнолингвистика – этностық болмысты ұлттық тіл арқылы таңым білу(Аймақтық лексика негизінде). Ethnolinguistics- knowledge of ethnic identity through the national language (based on regional vocabulary).</i>	84
<i>Orifjonova F. Orifjonova M.</i>	<i>Critically discussing student teachers' ideas</i>	88

<i>Ortiqova G. H.</i>	<i>Harakat tarzi shakllari va nutq</i>	93
<i>Saduaqas N.A.</i> <i>Ibragimov T.A.</i>	<i>Qazaq tilindegi dybyys saykestigi turaly</i>	97
<i>Sayfullayeva R.R.</i> <i>Abuzalova M.Q.</i>	<i>Til – millat ma'naviyati va madaniyati takomilining bosh masalasi</i>	102
<i>Tosheva D.A.</i>	<i>The use of examples of folklore in the description of the person</i>	104
<i>To'yeva Z.N.</i>	<i>Bayon –o'quvchining yozma nutqini tartibga solish vositasi</i>	111
<i>Salomova M.Z.</i>	<i>The role of teaching speaking through technology</i>	116
<i>Shoimqulova M.Sh.</i>	<i>The integration of technology into language teaching</i>	121
<i>Sharipova F. N.</i>	<i>Integrating technology in teaching listening skills</i>	125
2-sho'ba. O'zbek tili tibbiyot leksikografiyasi va terminologiyasini rivojlantirish ijtimoiy zaruriyat sifatida		
<i>Nazarova S. A.</i>	<i>So'z birikmasi – tibbiy atamalar “bunyodkori”</i>	131
<i>Nazarova D.G.</i>	<i>Lexicographic problems of the uzbek language</i>	136
<i>Rajabov D.Z.</i>	<i>Tibbiy birliklarning elektron lug'atlari xususida</i>	139
<i>Sobirova D.R.</i>	<i>Qisqalik – samarali tibbiy reklama yaratishning muhim omili</i>	141
<i>Toirov G.I.</i>	<i>Shifokor nutqining lingvistik xususiyatlari</i>	146
<i>To'rayeva Sh.</i>	<i>So'z birikmasi tibbiy terminlar tizimida</i>	150
<i>Xamidova G.Y.</i>	<i>Особенности преподавания медицинской терминологии на уроках русского языка как иностранного</i>	153
<i>Xojiyeva M. Y.</i>	<i>Shaxsni tavsiflovchi so'z birikmalarining tibbiyotda qo'llanilishi</i>	157
<i>Yokubova Sh. Y.</i>	<i>Tibbiy matnlarda obyektli birikmalarning voqelanishi</i>	161
<i>Yuldasheva D.N.</i> <i>Chullieva G.T.</i>	<i>Тшина и тон звука как медицинский эфемизм</i>	164
<i>Navro'zova M.G'.</i>	<i>Tibbiy birliklar tadqiqi</i>	172
3-sho'ba. Tibbiyot ta'limida lingvokulturologiya va psixolingvistikaning ahamiyati hamda dolzarbligi		
<i>Ahmadova U.Sh.</i> <i>Bozorova G.Z.</i> <i>Mirjonov N.N.</i>	<i>Tibbiyot sohasida perifrazarlar</i>	174
<i>Абдуллина А.Б.</i>	<i>Мұқағали Мақатаев әңгімелеріндегі психологизм</i> <i>Psychologism in the stories of mukagali Makatayev</i>	179
<i>Adizova Nigora</i> <i>Adizova Nodira</i>	<i>Alisher Navoiyning tibbiy qarashlari</i>	182
<i>Gafurova N.T.</i> <i>Hikmatov N.I.</i>	<i>Значение языка в развитии высшего образования</i>	185
<i>G'aybullayeva N.I.</i>	<i>Tibbiy lingvistik birliklar platformasining amaliy ahamiyati</i>	190
<i>Hayitov Sh.A.</i>	<i>Alisher Navoiy tib ilmi va tabiqlar haqida</i>	195
<i>Haydarova N.A.</i>	<i>The importance of metaphors usage in medical discourse</i>	200
<i>Jumayeva M.</i>	<i>O'zbek xalq maqollarida tibbiy birliklarning qo'llanilishi</i>	204
<i>Kobilova F.T.</i>	<i>The problems of research on methods of foreign filology teaching with innovative approach</i>	207
<i>Raximov M. M.</i>	<i>Linguotherapy as the method of treatment</i>	211
<i>Xalikova M.X.</i> <i>Teshayeva M.Sh.</i>	<i>Shoshiyning tibbiyot ilmiga bag'ishlangan “qonuni bositii” asarida mavjud ayrim tibbiy atamalarning lingvistik tahlili</i>	214
<i>Niyozova M.F.</i>	<i>Davriy nashrlarda tibbiyotga oid tasviriy vositalarning</i>	218

	<i>qo'llanilishi</i>	
4-sho'ba. Tibbiy birliklarning lingvopoetik tadqiqi		
<i>Yusupova D.Y.</i>	<i>Tilshunoslikda evfemizm hodisasi talqini (H.Xudoyberdiyeva she'rlari asosida)</i>	222
<i>Қалиев Е.М.</i>	<i>«Ант» драмалық дастанының тарихи және фольклорлық негізі Historical and folklore basis of the dramatic saga "The Oath"</i>	228
<i>Yuldasheva M.M.</i>	<i>Tibbiy pedagogik yo'nalish talabalarida milliy an'analar asosida bag'rikenglikni rivojlantirish</i>	232
5-sho'ba. Amaliy filologiyani rivojlantirish - davr talabi		
<i>Ashurbayeva R.Q.</i>	<i>Yosh avlodda tibbiy madaniyatni rivojlantirishda ona tili fanining ahamiyati</i>	237
<i>Istamova S. I.</i>	<i>Taqlid so'zlarning tibbiyotda qo'llanilishi</i>	241
<i>Qobilova A.B.</i>	<i>O'zbek va ingliz tili tibbiy perifrazarining kognitiv-morfologik xususiyatlari</i>	245
<i>Toshtemirova S.</i>	<i>Tibbiyot lingvistikasi: vujudga kelishi, dolzarbligi, maqsad va vazifalari</i>	248